

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 35
Hald Ege, Stanghede og Dollerup Bakker

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. Hald Ege, Stanghede og
Dollerup Bakker.

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Karen Thingsgaard
Øvrige: Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

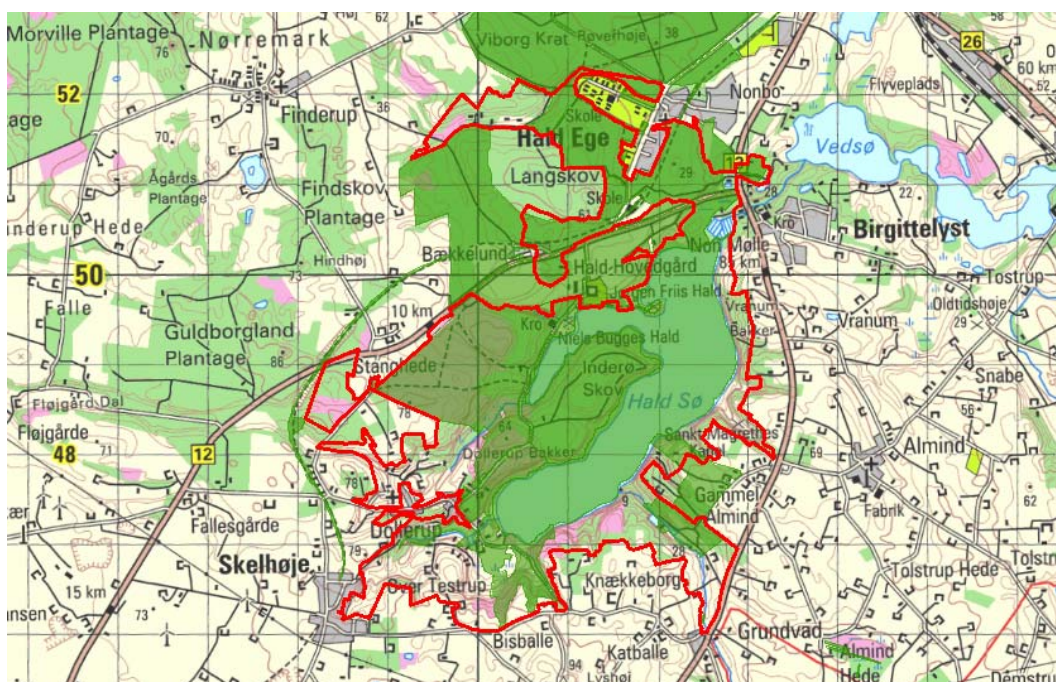
978-87-7279-906-3

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N35 *Hald Ege, Stanghede og Dollerup Bakker* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 1008 ha.

Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til den aktuelle [driftsplan for Naturstyrelsen Kronjylland](#).

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015, dog 2021 for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

Områdebeskrivelse

Det 1524 ha store område er beliggende umiddelbart sydvest for Viborg. Området består af den op mod 31 m dybe Hald Sø, kilder, småbække og de omgivende bakker, der i dag enten er skovbevoksede eller fremstår som heder og overdrev. Flere løvskovsarealer rummer en veludviklet flora og fauna, der vidner om lang skovkontinuitet. Området rummer ligeledes rigkær og rester af såkaldte "paludellavæld", der er kildevælds fødte mosdominerede tørvepuder med en speciel flora, der er sjælden i Danmark i dag. I området findes endvidere en lille, sur tørvemose.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Naturstyrelsens ejer to tredjedele af Natura 2000-området, herunder selve Hald Sø som alene udgør 342 ha. Kernen i området er godslandskabet omkring Hald Hovedgård samt Hald Sø og Dollerup Bakker. Områderne omkring Hald ligger i knækket på Hovedopholdslinien, der markerer Nordøstisens udbredelse under sidste istid, og markerer samtidig det mest betydningsfulde landskabsskel i Danmark, som også har international interesse. Hald Ege er et af Danmarks største, oprindelige egekrat. Egeskoven øst og umiddelbart vest for Hald Ege by har i hvert fald de seneste 2-300 år været drevet som stævnings- og græsningsskov. De vestligste dele af krattet vurderes at være tilgroningskrat opstået indenfor de seneste 200 år. Inderø Skov, som er beliggende på en halvø i Hald Sø, har været vedvarende skovbevokset meget langt tilbage i tiden. Betydende er også hederne på Stanghede og i Dollerup Bakker/Ravnsbjerg, moseområdet Gjelbæk Kær og naturskov i Troldeslugten, i skovstrækningen syd herfor og ved foden af Dollerup Bakker. Området rummer desuden adskillige kildevæld med rent vand og værdifuld fauna.

Hald Sø er med sine 31 meter landets tredje dybeste sø, dens overflade er på 342 hektar og middeldybden er 13.1 meter, hvilket giver et volumen på 45 millioner m³. Søen rummer en værdifuld flora og fauna.

Søen har tidligere været alvorligt belastet med fosfor fra dambrug og byspildevand. Der blev derfor i 1985 opstillet et tankanlæg med flydende ilt, som blev pumpet ud på de dybeste steder i søen via lange slanger med diffusorer. Iltingen har medført, at der nu bindes mere fosfor i sedimentet, end der frigøres og søens tilstand er betydeligt forbedret. Søen opfylder dog endnu ikke sin målsætning, og tilførslen af ilt skal foreløbig fortsætte.

Tabel A Naturtyper og arter i plejeplanen

Naturtype/art	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	4030	Tør hede	151
	5130	Enekrat	2
	6230	Surt overdrev	17
	7220	Kildevæld	12
			182
Skovnaturtyper	91D0	Skovbevokset tørvemose	1
	91E0	Elle- og askeskov	17
	9110	Bøg på mor	66
	9190	Stilkege-krat	98
			182
Ialt			364
(Levesteder for) arter	1096	Bæklampret	Ikke vurderet
	1318	Damflagermus	Ikke vurderet
	1355	Odder	Ikke vurderet

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med naturtyper i området. Desuden vises de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer (eller som potentielt vil kunne indfinde sig med den rette forvaltning) i Naturstyrelsens del af området.

Udtrykket "Ikke vurderet" vidner om, at der ikke findes nogen arealregistrering for arter.

Billede 2 Dollerup Bakker efter rydning af hensyn til overdrevsvegetationen, i baggrunden Hald Sø.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages *løbende* pleje ved f.eks. græsning på ca 173 ha. hede og overdrev.

Endvidere er ca 150 ha hede underlagt en cyklisk drift med lyngslæt og pletvise afbrændinger med års mellemrum.

Der foretages *enkelstående* indgreb i form af tørveskrælning på ca. 15 ha hede.

Der er foretaget rydning af ca. 4 ha af skovnaturtypen bøg på mor med henblik på konvertering til naturtyperne surt overdrev hhv. tør hede. Derudover bliver 6 ha ikke-habitatnatur afgræsset med henblik på udvikling mod surt overdrev.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Naturtypebevarende pleje	151
	5130	Enekrat	Naturtypebevarende pleje	2
	6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	17
	7220	Kildevæld	Naturlig dynamik	1
Naturtypebevarende pleje			11	
Potentiel habitatnatur			Udvikling mod 6230 Surt overdrev	6

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	4030	Tør hede	Tørveskrælning	nyt	15
			Afbrænding	nyt	132
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslæede	nyt	112
			Græsning	eksisterende	151
	5130	Enekrat	Græsning	eksisterende	2
	6230	Surt overdrev	Græsning	eksisterende	17
	7220	Kildevæld	Andet areal uden drift	eksisterende	1
			Rydning af opvækst	eksisterende	6
			Græsning	eksisterende	11
Potentiel habitatnatur			Græsning	eksisterende	6

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Billede 3 Naturpleje med geder ved Hald Sø.

❖ Skovnaturtyper

Skovnaturtyper sikres primært ved en skovnaturtypebevarende drift og pleje, og ca. 40 ha omfattes af en såkaldt basissikring ([link til definition](#)). Der sker en supplerende sikring ved bevarelse af et antal store træer til henfald ligeledes på ca. 40 ha

I øvrigt er ca. 137 ha kortlagt skovnatur udlagt til urørt skov. I den urørte skov er skovdriften ophørt, og skoven får lov til at passe sig selv.

Endvidere foretages bekæmpelse af problemarter på 98 ha.

Med henblik på konvertering til lysåbne naturtyper er der foretaget rydning af, hhv. etableret græsning på ca. 4 ha hidtidig bøg på morbund. Andre 5 ha (nuværende urørt skov, der endnu ikke er kortlagt som en skovnaturtype) forventes til gengæld på sigt at udvikle sig mod bøg på mor. Endelig udlægges ca. 1 ha, som aktuelt ikke er en habitat-naturtype, til udvikling mod stilkekrat.

Tabel D Mål for skovnaturtyper

			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	91D0	Skovbevokset tørvemose	Naturlig dynamik	<1
			Sikring af naturtypen	1
			Skovnaturtypebevarende drift	<1
			Forbedring af hydrologi	<1
	91E0	Elle- og askeskov	Naturlig dynamik	8
			Sikring af naturtypen	17
			Skovnaturtypebevarende drift	10
	9110	Bøg på mor	Naturlig dynamik	40
			Sikring af naturtypen	61
			Skovnaturtypebevarende drift	21
			Udvikling mod 4030 Tør hede	2
			Udvikling mod 6230 Surt overdrev	2
	9190	Stilkege-krat	Naturlig dynamik	89
			Sikring af naturtypen	98
			Skovnaturtypebevarende drift	8
			Naturtypebevarende pleje	98
Potentiel habitatnatur			Udvikling mod 9110 Bøg på mor	5
			Udvikling mod 9190 Stilkege-krat	1

Tabel E Forvaltning af skovnaturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	91D0	Skovbevokset tørvemose	Urørt skov	eksisterende	<1
			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	eksisterende	<1
			Basissikring af skovnaturtyper	eksisterende	<1
			Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	<1
	91E0	Elle- og askeskov	Urørt skov	eksisterende	8
			Basissikring af skovnaturtyper	eksisterende	9
			Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	<1
			Bevarelse af mindst 5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	9
			Græsningsskov	eksisterende	2
			Stævningsskov	nyt	1
	9110	Bøg på mor	Urørt skov	eksisterende	40
			Rydning af bevoksning	eksisterende	1
			Græsning	eksisterende	4
			Basissikring af skovnaturtyper	eksisterende	21
			Bevarelse af mindst 5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	21
			Græsningsskov	eksisterende	1
	9190	Stilkege-krat	Urørt skov	eksisterende	89
			Bekæmpelse af andre problemarter	eksisterende	98
			Basissikring af skovnaturtyper	eksisterende	10
Bevarelse af mindst 5 store træer pr. ha til henfald			eksisterende	10	
Græsningsskov			eksisterende	3	
Potentiel habitatnatur			Urørt skov	eksisterende	5
				nyt	1
			Pleje m.h.p. ny skovnatur	nyt	1

I tabel E er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

❖ Arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. Det er også tilfældet i dette område, hvor Naturstyrelsen ikke planlægger yderligere indsats for arten på udpegningsgrundlaget end den pleje, der er oplyst under naturtyperne.

	Periodens mål
1096 Bæklampret	Sikring af artens levested
1318 Damflagermus	Sikring af artens levested
1355 Odder	Sikring af artens levested

Tabel F Mål for arter

	Plejetiltag
1096 Bæklampret	Ingen indsats i perioden aht. art alene
1318 Damflagermus	Ingen indsats i perioden aht. art alene
1355 Odder	Ingen indsats i perioden aht. art alene

Tabel G Specifik artspleje

❖ Ændring af naturtype

Som tidligere nævnt skal nogle af områdets arealer uden habitatnatur udvikle sig til naturtyper på sigt, og udvalgte arealer med eksisterende naturtyper skal blive til andre naturtyper end dem, der forekommer i dag. Tabellerne H og I viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udstrækning på sigt.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 4030 Tør hede	2
Udvikling mod 6230 Surt overdrev	9
Udvikling mod 9110 Bøg på mor	5
Udvikling mod 9190 Stilkege-krat	1
<i>Ialt</i>	<i>17</i>

Tabel H Planlagte udvidelser af naturtyper

		Reduktion, ca. ha
9110	Bøg på mor	4

Tabel I Planlagte konverteringer til anden naturtype

For 9110 er der på sigt samlet tale om at udvidelsen stort set modsvares af en konvertering til henholdsvis 4030 Tør hede og 6230 Surt overdrev.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N35

Naturstyrelsens ejer to tredjedele af Natura 2000-området, herunder selve Hald Sø som alene udgør 342 ha. Kernen i området er godslandskabet omkring Hald Hovedgård samt Hald Sø og Dollerup Bakker. Områderne omkring Hald ligger i knækket på Hovedopholdslinien, der markerer Nordøstisens udbredelse under sidste istid, og markerer samtidig det mest betydningsfulde landskabsskel i Danmark, som også har international interesse. Hald Ege er et af Danmarks største, oprindelige egekrat. Egeskoven øst og umiddelbart vest for Hald Ege by har i hvert fald de seneste 2-300 år været drevet som stævnings- og græsningsskov. De vestligste dele af krattet vurderes at være tilgroningskrat opstået indenfor de seneste 200 år. Inderø Skov, som er beliggende på en halvø i Hald Sø, har været vedvarende skovbevokset meget langt tilbage i tiden. Betydende er også hederne på Stanghede og i Dollerup Bakker/Ravnsbjerg, moseområdet Gjelbæk Kær og naturskov i Troldeslugten, i skovstrækningen syd herfor og ved foden af Dollerup Bakker. Området rummer desuden adskillige kildevæld med rent vand og værdifuld fauna.

Hald Sø er med sine 31 meter landets tredje dybeste sø, dens overflade er på 342 hektar og middeldybden er 13.1 meter, hvilket giver et volumen på 45 millioner m³. Søen rummer en værdifuld flora og fauna.

Søen har tidligere været alvorligt belastet med fosfor fra dambrug og byspildevand. Der blev derfor i 1985 opstillet et tankanlæg med flydende ilt, som blev pumpet ud på de dybeste steder i søen via lange slanger med diffusorer. Iltningen har medført, at der nu bindes mere fosfor i sedimentet, end der frigøres og søens tilstand er betydeligt forbedret. Søen opfylder dog endnu ikke sin målsætning, og tilførslen af ilt skal foreløbig fortsætte.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	4030	Tør hede	151
	5130	Enekrat	2
	6230	Surt overdrev	17
	7220	Kildevæld	12
			182
Skovnaturtyper	91D0	Skovbevokset tørvemose	1
	91E0	Elle- og askeskov	17
	9110	Bøg på mor	66
	9190	Stilkege-krat	98
			182
Ialt			364

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 3 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Skovnaturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

I tabel b og c skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Areal uden drift	eksisterende	1
		1
Rydning af uønsket opvækst	eksisterende	6
		6
Afskrælning eller afbrænding	nyt	147
		147
Slåning eller slæt	nyt	112
		112
Græsning	eksisterende	181
		181

Tabel c Planlagt indsats for skovnaturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Urørt skov	eksisterende	137
		137
Bekæmpelse af andre problemarter	eksisterende	98
		98
Forbedring af hydrologi	eksisterende	<1
		<1
Rydning af uønsket opvækst	eksisterende	1
		1
Græsning	eksisterende	4
		4
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	eksisterende	41
		41
Bevarelse af store træer til henfald	eksisterende	41
		41
Gamle driftsformer i skov	eksisterende	7
	nyt	1
		8

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 4030 Tør hede	2
Udvikling mod 6230 Surt overdrev	9
Udvikling mod 9110 Bøg på mor	<1
Udvikling mod 9190 Stilkege-krat	1
<i>Ialt</i>	<i>12</i>

Tabel d Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelsen af 9110 Bøg på mor, modsvares stort set af en konvertering til henholdsvis 4030 Tør hede og 6230 Surt overdrev.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget.

Naturstyrelsen vurderer, at de ikke har behov for en særlig indsats derudover.

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: [Miljørapport for Natura 2000-planen](#)

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Hald Sø med omgivelser er fredet med henblik på bevaring af istidslandskabet og de naturtyper og arter, der knytter sig til området. Af fredningen fremgår det, at de nuværende hedearealer skal bevares, og nogle af de forsvundne genskabes. Derfor fældes der i disse år en del opvækst og plantninger. Store dele af de gamle skove Hald Egeskov, Inderø Skov og Bækkelund Skov vil blive bevaret som naturskove og urørt skov.

Siden 1985 har Hald Sø's miljøtilstand været under genopretning, bl.a. ved reduktion af næringsstoffer og iltning. I 1985 indledte man forsøg med iltning af søens bundvand: Alle tilledninger af spildevand til søen blev kraftigt reduceret bl.a. ved opkøb af dambrug i oplandet.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen for 1. planperiode iværksættes, vil skovene alene blive drevet i henhold til bl.a. principperne om naturnær skovdrift, da arealerne er omfattet af Naturstyrelsens strategi om naturnær skovdrift og certificeret efter FSC- og PEFC-standarderne for bæredygtig skovdrift. Det indebærer bl.a. at der arbejdes for at sikre et kontinuerligt skovdække og et stabilt skovklima, foryngelse af skoven baseret på selvsåning og at skoven hverken sprøjtes eller gødes. Desuden er der i medfør af Naturskovsstrategien udlagt arealer til urørt skov og gamle driftsformer. Alle forekomster af skovnaturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Ligeledes vil de lysåbne arealer blive plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi. Arealerne vil blive drevet uden gødsning, sprøjtning eller omlægning. Alle forekomster af lysåbne naturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes, således er der risiko for at tilgroningen af de lysåbne naturtyper som rigkær og kildevæld vil fortsætte.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

Den planlagte drift og pleje vil ændre udbredelsen af arter i området samt udbredelse og tilstand af forskellige naturtyper. Plejeindgrebene (med henblik) på lysåben natur vil påvirke det åbne landskab. De planlagte tiltag i skov vil på sigt medføre en ændret skovstruktur. Begge dele vil påvirke områdets rekreative funktioner.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder fragmentering, tilgroning og uhensigtsmæssig drift. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelses mål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje af naturtyperne surt overdrev, tør hede, rigkær, hængesæk og kildevæld. Den biologiske mangfoldighed knyttet til skovnaturtyperne skovbevokset tørvemose, bøg på mor, stik-egekrat og Elle- askeskov sikres og begunstiges af de planlagte plejetiltag, bl.a. ved at der skabes mere variation, kontinuitet og et højere indslag af naturlige processer. Den planlagte bekæmpelse af problemarter og invasive arter vil påvirke artssammensætningen i området og således modvirke at problemarter bliver dominerende på bekostning af arter tilknyttet naturtyperne. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen	X		Mulighederne for rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt fra Natura 2000-området vurderes at være positive. Udover rød- eller gullistede arter drejer det sig om bilag IV-arterne damflagermus og odder som også er på udpegningsgrundlaget.
Jordbund		X	
Vand		X	
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab	X		Den planlagte ekstensive drift og naturpleje vil opretholde det lysåbne landskab og opretholde eksisterende udsigter og indtrykket af det unikke istidslandskab. Plejeplanen bidrager således positivt til bevarelsen af eksisterende

			landskabelige værdier.
Kulturarv, herunder kirker		X	
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv	X		Den planlagte ekstensive drift og opretholdelse af det lysåbne landskab vil bidrage til at bevare og synliggøre Hald Ruin og de øvrige voldsteder i områder

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

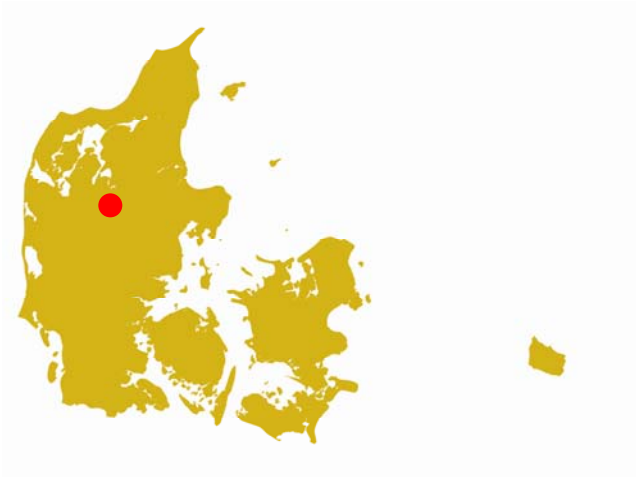
i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område nr. 35 *Hald Ege, Stanghede og Dollerup Bakker*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte. Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil naturtyperne blive plejet/drevet med vidtgående naturhensyn i henhold til styrelsens øvrige planer og strategier. Alle forekomster af naturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Plejeplanen forventes at sikre og forbedre naturtilstanden i området ved hjælp af ekstensiv drift og pleje af de lysåbne naturtyper på områdets udpegningsgrundlag. Dermed sikres og øges også de landskabelige værdier, herunder bevaring og synlighed af området omkring Hald Ruin, og mulighederne for rekreative oplevelser knyttet til lysåben natur. Plejeplanen forventes at sikre og forbedre naturtilstanden for skovnaturtyperne på områdets udpegningsgrundlag ved hjælp af en skovnaturtypebevarende drift og pleje samt udlæg til urørt skov.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk